

Textus: Bír 11, 29-40: „Ekkor az Úr lelke szállt Jefeére, és ő átvonult Gileádon és Manassén, majd átvonult Gileád-Micpén, és Gileád-Micpéből vonult az ammóniak ellen. Fogadalmat tett Jefe az Úrnak, és ezt mondta: Ha valóban kezembe adod az ammóniakat, akkor bárki is jön ki elé a házam ajtaján, amikor épségben visszatérek az ammóniaktól, az Úr lesz az, feláldozom égőáldozatul. Fölvonult Jefe az ammóniak ellen, és megütközött velük. Az Úr pedig a kezébe adta őket. Verte őket Aróértől fogva a Minnítbe vezető útig, húsz városon keresztül egészen Ábél-Kerámíig. Igen nagy vereség volt ez. Így kellett megalázkodniuk az ammóniaknak Izráel fiai előtt. Amikor Jefe megérkezett Micpába a házához, éppen a leánya jött ki eléje dobolva és táncolva. Csak ez az egyetlen gyermeke volt, nem volt rajta kívül se fia, se leánya. Amikor meglátta őt, megszaggatta a ruháját, és ezt mondta: Ó, leányom! Porba sújtottál, szerencsétlenné tettél! Mert én magam adtam szavamat az Úrnak, és nem vonhatom vissza. A leány így felelt neki: Apám, ha szavadat adtad az Úrnak, tedd velem azt, amit kimondtál! Hiszen megengedte az Úr, hogy bosszút állj ellenségeiden, az ammóniakon. Majd ezt mondta apjának: Csak arra az egyre kérek, ne bánts engem két hónapig: hadd menjek el a hegyek közé elsiratni a szüzességemet barátnőimmal! Az apja azt felelte: Menj! És elbocsátotta két hónapra. Az pedig elment a barátnőivel elsiratni szüzességét a hegyek között. Két hónap múlva visszatért apjához, az pedig megtette vele azt, amit megfogadott. A leány soha nem hált férfival. Azóta vált szokássá Izráelben, hogy évről évre elmennek Izráel leányai, és megéneklik a gileádi Jefe leányát, évente négy napig.”

Kedves Testvérek!

Meg szeretném osztani veletek, hogy a Bírak könyve sorozatban e mai textus az egyik legnehezebben értelmezhető, a leginkább megosztó és elbizonytalanító szakasz, amit, ha tehettem volna, biztosan kikerülöm és ebből a Bír 11-12-ből választok más tanulságos és üzenettel teli szakaszt. Lehetséges, hogy Jefe tényleg feláldozta-e a lányát Istennek a fogadalma miatt, amit a győztes csata előtt tett, azaz szó szerint megölte, vagy a szüzesség említése miatt ez inkább egyfajta Istennek szenteltséget jelent oly módon, mintha apácának állt volna, hiszen a szöveg is kiemeli: a lány soha nem hált férfival. Jefe egyetlen gyermeke volt, így utóda nem lett volna így sem, tehát családja vérvonala nem megy tovább. E két lehetőség közül én magam is az utóbbit tanultam még egyetemistaként, hiszen Isten nem követel emberáldozatot, ez lehetetlen, hogy megtörténjen. Az elmúlt héten aztán jobban elmélyedve a szakaszban megismerve a nyelvtani összefüggéseket, hátteret jobban ki kell mondjam, hogy bármennyire szörnyűnek tűnik, teljesen elképzelhető, hogy ez megtörtént és Jefe tényleg feláldozta egyetlen gyermekét Istennek egy győztes csata után. Ahogy fogalmaz egy ószövetségi professzor: „Mindez megbotránkoztató, ám a bírak kora erkölcsi és társadalmi zűrzavarának csak az egyik tünete. Ez nem jelenti, hogy Istennek akár Jefe tette, akár Gedeon éfódja, akár Sámson életmódja tetszett. Ezek mind a kort ábrázolják. Ezért is végződik így a könyv: "Abban az időben nem volt király, mindenki azt tette, amit jónak látott." Így vágjunk hát bele ezzel a történettel és fedezzük fel, hogyan juthat idáig egy ember, egy vezető, aki Izrael bírása? Két meggyőződést hadd emeljek ki, ami Jefét meghatározta és ami miatt azt tette, amit:

I. Istennel lehet üzetet kötni – még ha nagy ára is van

Az első megdöbbentő mozzanat Jefe történetében az, ahogy kirajzolódik az a működés, miszerint Istennel lehet üzetet kötni a nagy baj, a kihívás idején. Jefe számára óriási téje van ennek a győzelemnek: Izrael bírása ezért lett, ez a visszatérése oka, ezzel legalizálhatja saját létét, hogy elűzöttből tisztelt és megbecsült ember, vezető lehessen. A kitaszított és száműzött lét helyett a teljes odatartozás vár rá, ha ez a győzelem sikeres. A népnek is fontos, de az egyéni sorsa szempontjából is az. Jefe pedig ügyes és mindent megpróbál: ő egy igazi túlélő: aki a pusztában túlél és egy gyűlevész csapatot tud irányítani, aki megél a fosztogatásokból az egészen biztosan talpraesett és a jég (akarom mondani a sivatagi homok) hátán is megél. Jefe diplomáciai tárgyalásokat folytat az ammóniakkal, ahogy olvasható a 11. fejezetben, de ezek nem vezetnek sikerre. A diplomácia kimerülése után pedig a háború elkerülhetetlen. A dolgok pedig a harc előtt jól alakulnak, mert ezt olvassuk: „Akkor az Úr Lelke Jefeére szállt” (Bírak 11, 29) – ez azért jó jel. El is kezdhettünk örülni, hogy akkor minden rendben lesz. Ez egy Istentől ihletett és megáldott bíra jellemzője – soha nem olvastunk ilyet például Abimelekről, az önjelölt bíráról korábban. Ettől a ponttól kezdve a kimenetel biztos. De, amikor Jefe előrenyomul, hogy szembe szálljon az ellenséggel (29. vers), ezt olvassuk: „fogadalmat tett az Úrnak”: ha Isten győzelmet ad neki (amit mi már tudunk, és Jefének is tudnia kellett volna, hogy meg fogja tenni), akkor Jefe feláldozza Istennek azt, akivel először találkozik, amikor diadalmasan visszatér (30-31. vers). Mi történt itt tulajdonképpen? Hogy történhet ez meg? Úgy tűnik, hogy az Istenbe vetett hit idején is, az Úr Lelkével betöltött állapotban is betörhetnek a régi reflexek, a mély meggyőződések, a sötét gondolatok és a bálványkultuszból, a korabeli kultúrából származó narratívák és szilárd meggyőződések – félelmek. Jefe azt gondolta, hogy lehet üzetelni Istennel. Hogy lehet őt befolyásolni egy nagy téttel bíró csata előtt egy nagy felajánlással. Ahogy a bálványokat lehet – gondolták abban a korban. Megígérte hát, hogy emberáldozatot hoz Istennek, ha Isten győzelmet ad neki. Pedig a 2Móz 12, 31 szerint az emberáldozat „gyűlöletet” és „az Úr utálja”. Nincs kétség Isten akaratáról ebben a kérdésben. Nyilvánvalóan azt várta Jefe, hogy ez egy szolgálja vagy valaki más lesz, nem pedig egyetlen gyermeke. Jefe emberi áldozatot ígért Istennek. Ez a történet tehát nem azért szörnyű csupán, mert lányát áldozta fel, hanem mert bárkit képes lett volna feláldozni a győzelem érdekében Istennek. Jefe könnyörtelen üzetet akart kötni Istennel, akiről nyilván azt gondolta, hogy könnyörtelen és lehet kérlelni ilyen könnyörtelen áldozatokkal. Megdöbbentő, de nagyon fontos és leleplező az üzenet: általában sokkal jobban hat ránk a környező kultúra és annak bálványai, istenei, értékei, meggyőződései, mint a Biblia. Sokkal jobban hat ránk, mint gondolnánk. Könnyű belátni, hogy Jefe figyelmen kívül hagyta azt, amit az Írás mondott neki arról, ki Isten, és mennyire szent az emberi élet; és hogy ehelyett a pogány kultúra tanításait hallgatta Istenről és az életéről. És rávetítette Istenre azt a képet, amit más pogány istenségekkel kapcsolatban tanult és talán otthon is hallott, magába szívta, mint meggyőződést: Istennel lehet üzetet kötni és komoly helyzetekben lehet komoly áldozatokat hozni. Jefe arra készítet minket, hogy magunkba nézzünk, és megkérdezzük: Milyen hatalmas vakfoltok vannak bennünk? Mik azok a meggyőződések, a kultúránk üzenetei, amit rávetítünk az élő Istenre és ami totális félreértés? A rengetegből csak párat hadd emeljek ki:

1. Az első csoport a valóban pogány és istentelen gyakorlatok, babonák és spiritualitás területe. Soroljam? A Szentírás alapján:
 - Nem igaz, hogy képes vagy bevonzani bármiféle rosszat, azáltal, hogy rágondolsz, hogy túl negatív vagy és hasonló.

- Nem igaz, hogy csak a pozitív gondolatoknak van helye és csak azokra lehet gondolni, a rosszat, a nehezet kis sem szabad mondani még rá gondolni sem szabad.
- Nem igaz, hogy szerencsehozó tárgyakban, amulettekben, vagy számokban bármilyen babonás dologban kellene hinnünk és ez bármit hozzátehet az életünkhöz.
- Nem igaz, hogy majd, ha nagyon beleteszed magadat, akkor Isten is nagyon megáld, mert értékeli az odaszánásodat és az odaszánt szolgálat és az áldás mértéke között bármilyen összefüggés is lenne.
- És nem igaz az sem, hogy a hitbeli fejlődés útja, hogy majd lesz valamilyen titkos ismereted, valamilyen nagyon exkluzív ajándékod Istentől, vagy a szellemvilágba is beleláthatsz és egy kiválasztott belső csoportba tartozhatsz, ha elég jól teljesítesz – és akkor majd igazán Krisztus tanítványa leszel.

Sokáig sorolhatnám, mind-mind valójában istentelenség, pogányság és babona. És a kegyelmes Istenhez, Jézus Krisztus Atyjához semmi köze nincsen.

2. Ahogy annak sem, ami a kultúránkból észrevétlenül csavarodik ránk:

- A látszatra törekvés és felszínesség, ami az istenkapcsolatunkat és a gyülekezeti életünket is veszélyezteti.
- A fogyasztásból fakadó felszínesség, ahogy mindent használunk: így használjuk gyakran Istent is, hogy töltsse be aktuális szükségünket.
- A hamis elfogadás és tolerancia rávetítése Istenre: hogy igazából nincs is bűn és minden ok, ami a vágyaid szerint önazonos. Miközben Isten gyűlöli a bűnt és megítéli azt.
- És ott van még többek között annak a hazugsága is, hogy az az áldott, aki sikeres, minél gazdagabb és a keresztyén embernek „mindig jól kell járni”.

Teli vagyunk hazugságokkal és olyan mély meggyőződésekkel, amelyek valójában elválasztanak az élő Istentől és ott lehetnek és működhetnek bennünk akkor is, ha Lélekkel betöltött, Krisztust követő emberek vagyunk.

II. Isten kérlelhetetlen és irgalmatlan

Nézzünk most rá a második megdöbbentő mozzanatra történetünkben: arra, ahogy Jefe teljesíti a fogadalmát.

„Akkor Jefe átment harcolni” – olvastuk a fogadalom után és az Úr teljes győzelmet ad neki (32-33. v.). Így „visszatért Micpába, az otthonába” (34. v.), Izrael győztes bírójaként. Most békének kellene következnie. De történetesen az első, aki kilép az ajtón és akivel találkozik Jefe, az a lánya, egyetlen gyermeke (34. vers). Teljesen kétségbeesik: félig a lányát hibáztatja, és siratja a valóságot, hogy „fogadalmat tettem az Úrnak, amit nem szeghetek meg” (35. vers). Lánya pedig meglepő módon, ragaszkodik ahhoz, hogy apja tartsa meg szavát (36. vers), és miután két hónapig gyászolta az életet, amelyben nem részesülhet (37-38. vers), „visszatért apjához, és az megcselekedte vele, amit megfogadott” (39. vers). Jefe gondolkodásában, szívében Isten kérlelhetetlen, irgalmatlan és kegyetlen. Nyilvánvalóan mélyen érzéketlenné vált az erőszak iránt a körülötte élő pogány kultúrák szörnyű kegyetlensége miatt. Jefe úgy gondolta, hogy az Urat le lehet nyűgözni, meg lehet venni és irányítani lehet egy pazar „ajándékkal”, az áldozattal. Jefe nem érti, hogy Isten már eldöntötte, hogy megmenti bűnös népét (Bírák 10, 16), és ehhez őt használja (11, 29). De Jefének úgy tűnik, hogy fogalma sincs a kegyelmes Istenről. Ő alapvetően úgy látja Istent, mint a pogány isteneket – egy lényt, akinek a kegyét hízélgéssel és pazar áldozatokkal lehet elnyerni. És amikor nyilvánvalóan rájön, hogy meggondolatlan fogadalma csapdába ejtette (35. vers), nem vallja be egyszerűen bűnös ostobaságát, hiszen nem bízik Istenben. Isten iránti bizalmatlansága csapdába ejti. Úgy tűnik, azt hiszi, hogy Isten megbünteti, ha nem tartja be az ígéretét. Ez ugyanaz a pogány, cselekedetek alapú igazságszája épülő istenkép, amely arra készítette, hogy megfogadja az ígéretet. Három fontos üzenet következik a számunkra mindebből:

1. Még az Istenben bízó, Isten Lelke által betöltött embert is fenyegeti az a veszély, hogy miközben megvallják hitüket Istenben és ragaszkodhatnak bizonyos igazságokhoz, mégis hagyják, hogy a világ, a közeg, a mélyen gyökerező családi hatások, saját erős meggyőződések mélyen formálják őket. És mikor rájönnek, hogy nem biztos, hogy ez jó, akkor sem térnek el tőle. Mivel Jefe körül erőszakos kultúra uralkodott, hagyta, hogy ez a világi erőszak behatoljon és együtt éljen más, igaz hitvallásaival. A megoldás, az út pedig az, amit Pál mond: „*Ne alkalmazkodjatok ehhez a világhoz, hanem újuljatok meg gondolkodásotok megújulásával*” (Róm 12, 2)
2. Ez az epizód egyértelműen arra tanít minket, hogy vigyázzunk a szavainkra. Imádkoznunk kell a zsoltárhoz hasonlóan, hogy Isten „*őrizze meg a szavát*” (Zsolt 141, 3). Egyrészt be lehet látni, ha tévedtünk, ha hibáztunk és felelősséget is lehet érte vállalni. Óvakodnunk kell attól, hogy Isten rajtunk keresztül végzett munkáját annak bizonyítékának tekintsük, hogy Isten befejezte munkáját bennünk. Azaz attól, hogy a Lélek munkálkodik bennünk, hogy Isten gyermekei vagyunk, van dolgunk a szívünk bálványával és mindazzal, ami mélyen meghatározza a gondolkodásunkat: ezzel egy életen át dolgunk lesz ezen a földön.
3. Harmadszor leleplez egy hazugságot is ez a történet, amit elhisz az ember – és te és én is el tudunk hinni. Isten népe nehezen hisz a kegyelmes Istenben. Az Édenkertben a kigyó első hazugsága az volt, hogy elhitette az emberekkel, hogy Isten nem a legjobbakat akarja nekik (1Móz 3, 1-5). Azóta mindig úgy érezzük, hogy irányítanunk kell Istent, fizetnünk kell neki és meg kell érdemelnünk őt; hogy nem bízhatunk egyszerűen abban, hogy Isten szeret és megáld minket. Érdemes megkérdezni: Milyen módon élnék másképp – radikálisabban vagy nyugodtabban –, ha valóban hinnék abban, hogy Isten teljes mértékben elkötelezte magát mellett, hogy megszabadít a bűnből ingyen kegyelemből, hogy szeret és megáld, és azt teszi, ami a legjobb nekem?

Kedves Gyülekezet! Isten szent. Isten igazságos. Isten gyűlöli a bűnt. De Isten irgalmas. Megváltott és megmentett. Azért adta értünk Krisztust és azért fizette meg a váltságot helyettünk, hogy szabad legyen az utunk hozzá és ebben a kapcsolatban élhessünk. Az evangélium, hogy nem kell többé félned az Istentől és hogy Krisztusban szabad vagy. A bálványaid ellen nem tudsz magadtól harcolni, nem tudsz megváltozni. Egyedül Krisztus szeretete tudja az életedet kivonni ezekből az egyébként erős hatásokból és vonzásokból. Ragadjuk meg most ezt a szeretetet és bízunk rá magunkat a kegyelmes Istenre!